

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

© 2025 КИРІЙ В. В., ПРИБИЛЬНОВА І. Б., КРАСНОЩОК В. І.

УДК 658:330.341.1
JEL Classification: M21; O31

Кирий В. В., Прибильнова І. Б., Краснощок В. І. Інноваційний розвиток промислового підприємства в контексті забезпечення економічної безпеки

Мета статті полягає у визначенні ролі та основних напрямів інноваційного розвитку промислового підприємства в контексті забезпечення економічної безпеки. У статті розглядається значення інноваційного розвитку підприємства як ключового фактора забезпечення його економічної безпеки. Розкрито економічний зміст поняття «інноваційний розвиток підприємства». Аналізуються основні загрози економічній безпеці підприємств та роль інноваційних стратегій у мінімізації ризиків. Акцентовано увагу на необхідності розробки стратегії інноваційного розвитку підприємства, що передбачає цифрову трансформацію бізнес-процесів, розвиток та підвищення ефективності науково-дослідницької діяльності, інвестування в освіту та професійний розвиток персоналу підприємства, диверсифікацію ринків збуту. Визначено, що одним із основних інструментів забезпечення економічної безпеки підприємства є інноваційний розвиток, що дозволяє гнучко реагувати на негативний вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, адаптуватися до нових ринкових умов, мінімізувати ризики та підвищувати ефективність діяльності. Запропоновано основні напрями інноваційного розвитку промислового підприємства в контексті забезпечення економічної безпеки: технологічні інновації, фінансово-економічні інновації, організаційно-управлінські інновації, соціальні та кадрові інновації, маркетингові та стратегічні інновації, екологічні та енергетичні інновації. Використання технологічних, фінансових, організаційних та екологічних інновацій дозволяє підприємству підвищити стійкість до ризиків, знизити витрати, підвищити конкурентоспроможність і забезпечити стабільний розвиток у довгостроковій перспективі. У результаті проведених досліджень можна зробити висновок, що інноваційний розвиток є невід'ємним компонентом забезпечення економічної безпеки промислових підприємств. Для підвищення економічної безпеки бізнесу важливо не лише впроваджувати нові технології, а й формувати культуру постійних інновацій та адаптації до змін. Перспективами подальших досліджень є розробка теоретичних засад формування механізму інноваційного розвитку промислового підприємства в контексті забезпечення економічної безпеки.

Ключові слова: промислове підприємство, розвиток підприємства, інноваційний розвиток, стратегія, економічна безпека, конкурентоспроможність, ризик.

Рис.: 1. Табл.: 1. Бібл.: 21.

Кирий Валентина Василівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою, Харківський національний університет радіоелектроніки (просп. Науки, 14, Харків, 61166, Україна)

E-mail: valentya.kyriy@nure.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2537-264X>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/W-1310-2017>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=57210343239>

Прибильнова Інна Борисівна – старший викладач кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою, Харківський національний університет радіоелектроніки (просп. Науки, 14, Харків, 61166, Україна)

E-mail: inna.butukina@nure.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6851-5340>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/W-2789-2017>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=572093176>

Краснощок Вадим Іванович – аспірант кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою, Харківський національний університет радіоелектроніки (просп. Науки, 14, Харків, 61166, Україна)

E-mail: vadym.krasnoshchok@nure.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-8391-3923>

UDC 658:330.341.1
JEL Classification: M21; O31

Kyrii V. V., Pribylnova I. B., Krasnoshchok V. I. The Innovative Development of an Industrial Enterprise in the Context of Ensuring Economic Security

The aim of the research is to determine the role and main directions of innovative development of an industrial enterprise in the context of ensuring economic security. The article considers the importance of innovative development of an enterprise as a key factor in ensuring its economic security. The economic content of the concept of «innovative development of an enterprise» is disclosed. The main threats to the economic security of enterprises and the role of innovative strategies in minimizing risks are analyzed. Attention is focused on the need to develop a strategy for the innovative development of the enterprise, which involves the digital transformation of business processes, the development and improvement of the efficiency of scientific and research activities, investment in education and professional development of the enterprise's personnel, and the diversification of sales markets. It has been determined that one of the main tools for ensuring the economic security of an enterprise is innovative development, which allows it to flexibly respond to the negative impact of external and internal environmental factors, adapt to new market conditions, minimize risks, and increase the efficiency of its activities. The main directions of innovative development of an industrial enterprise in the context of ensuring economic security are proposed as follows: technological innovations, financial

and economic innovations, organizational and managerial innovations, social and personnel innovations, marketing and strategic innovations, environmental and energy innovations. The use of technological, financial, organizational and environmental innovations allows an enterprise to increase its resistance to risks, reduce costs, increase competitiveness and ensure sustainable development in the long term. As a result of the research, it can be concluded that innovative development is an integral component of ensuring the economic security of industrial enterprises. To increase the economic security of a business, it is important not only to introduce new technologies, but also to form a culture of constant innovation and adaptation to change. Prospects for further research include the development of theoretical foundations for the formation of a mechanism for the innovative development of an industrial enterprise in the context of ensuring economic security.

Keywords: industrial enterprise, enterprise development, innovative development, strategy, economic security, competitiveness, risk.

Fig.: 1. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 21.

Kyrii Valentyna V. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economic Cybernetics and Management of Economic Security, Kharkiv National University of Radioelectronics (14 Nauky Ave., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: valentyna.kyriy@nure.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2537-264X>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/W-1310-2017>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57210343239>

Pribylnova Inna B. – Senior Lecturer of the Department of Economic Cybernetics and Management of Economic Security, Kharkiv National University of Radioelectronics (14 Nauky Ave., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: inna.butskina@nure.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6851-5340>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/W-2789-2017>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=572093176>

Krasnoshchok Vadym I. – Postgraduate Student of the Department of Economic Cybernetics and Management of Economic Security, Kharkiv National University of Radioelectronics (14 Nauky Ave., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: vadym.krasnoshchok@nure.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-8391-3923>

Сучасні умови господарювання супроводжуються процесами глобалізації та посилення конкурентного середовища, в яких інноваційний розвиток промислових підприємств стає найвпливовішим фактором їх стійкості в довгостроковій перспективі. Здатність підприємств адаптуватися до технологічних змін на основі впровадження нових бізнес-моделей, використовувати сучасні управлінські підходи безпосередньо впливає на рівень їх економічної безпеки.

Негативний вплив таких явищ, як зростання турбулентності економічного середовища, інфляційних процесів, нестабільність фінансових ринків та ризики кібербезпеки, роблять актуальним дослідження механізмів інноваційного розвитку як інструменту забезпечення стабільності та конкурентоспроможності підприємств [1]. Особливого значення набуває управління інноваційними ризиками, оптимізація ресурсного потенціалу та розробка стратегій адаптації до мінливих умов зовнішнього середовища.

Важливим з наукової та практичної точки зору є дослідження взаємозв'язку між інноваційним розвитком промислового підприємства та його економічною безпекою, що дозволяє сформувати ефективні управлінські підходи до впровадження інновацій та сприятиме підвищенню стійкості підприємств в умовах невизначеності та ризиків у довготривалій перспективі.

Теоретико-методологічний базис інноваційного розвитку підприємства досліджується в робо-

тах багатьох науковців. Так, питання формування понятійно-категоріального апарату в межах предметної області розглядалися такими науковцями, як К. О. Дорошкевич, Н. О. Колінко, Р. Я. Дзвоник [2], Т. В. Полозова, Ю. А. Куценко [3], Л. О. Стрій, Т. А. Пінчук [4], С. В. Резнік [5], О. І. Гончар, О. С. Свістунов, Т. С. Тротцьковський [6] та інші.

Сучасні тренди та напрями вдосконалення фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємства досліджувалися багатьма авторами, серед яких Я. Б. Дропа, М. І. Петик, С. М. Тесля [7], Н. Спасів, О. Кнейслер, І. Гузела [8] та інші. Науковці К. В. Скопцов, Т. Г. Петленко, О. М. Безуглий [9] акцентують увагу на важливості впровадження інтелектуальних ресурсів як стратегічному векторі інноваційного розвитку підприємства. У своїх дослідженнях Ю. В. Великий зосереджує увагу на механізмах посилення мотивації як фактору інноваційного розвитку промислових підприємств [10]. Д. Д. Говсеев розглядає як основу інноваційного розвитку підприємства соціальну відповідальність бізнесу [11]. Питання управління забезпеченням економічної ефективності діяльності підприємств на засадах інноваційного розвитку досліджуються такими авторами, як Р. Л. Лупак, Н. В. Наконечна, О. З. Микитин [12] та іншими. Теоретико-методичні підходи щодо формування стратегічних напрямів інноваційного розвитку промислових підприємств запропоновано в роботах таких науковців, як І. П. Отенко, Ю. А. Квашина [13], О. П. Попело, Д. А. Кривко [14] та інших. Методологічні аспекти

формування механізму забезпечення інноваційного розвитку підприємства розкриваються в роботах багатьох науковців, серед яких О. Гаврильченко, Т. Полозова, В. Білик, О. Ставерська, О. Мандич [15–17] та інші.

Особливості інноваційного розвитку підприємств у контексті забезпечення економічної безпеки в умовах глобальної турбулентності та невизначеності досліджувалися такими авторами, як Ю. О. Огренич, Д. С. Кравченко [18], А. В. Лезіна [19], А. О. Лизогуб [20], М. Б. Чижевська, Е. В. Чернодубова, Г. М. Сидоренко-Мельник, Б. М. Куява [21]. Такий широкий спектр напрямів і багатоаспектність інноваційного розвитку підприємств свідчить про важливість такої орієнтації в діяльності суб'єктів господарювання. Проте відсутність єдиних теоретичних і методичних підходів обумовлюють необхідність подальшого наукового пошуку в межах даної проблематики.

Мета статті полягає у визначенні ролі та основних напрямів інноваційного розвитку промислового підприємства в контексті забезпечення економічної безпеки.

Сучасні промислові підприємства функціонують в умовах високої динаміки ринкових змін, рівня конкуренції та нестабільності економічного середовища. У таких умовах рівень їх економічної безпеки значною мірою залежить від спроможності адаптуватися до нових викликів, що можливе лише за рахунок активного впровадження інновацій. Інноваційний розвиток є не лише запорукою зростання ефективності підприємства, а й ключовим фактором захисту від фінансових, технологічних і ринкових загроз.

Узагальнюючи підходи різних авторів до розкриття економічного змісту поняття «інноваційний

розвиток підприємства» [2; 3; 5; 18], можна вважати, що інноваційний розвиток підприємства – це цілеспрямований процес, спрямований на впровадження нових технологій, підходів і методів управління, продуктів і бізнес-моделей з метою підвищення конкурентоспроможності, ефективності діяльності та створення додаткової вартості в умовах впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища.

До основних аспектів, що розкривають економічний зміст поняття «інноваційний розвиток підприємства», слід віднести (рис. 1):

- ✦ *зростання продуктивності та ефективності* (оптимізація виробничих процесів; зменшення витрат на виробництво та підвищення рентабельності; використання автоматизації та цифровізації для підвищення продуктивності);
- ✦ *формування інноваційного капіталу* (інвестування в науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи; збільшення вартості нематеріальних активів (патенти, ноу-хау, бренди); підвищення рівня інтелектуального капіталу);
- ✦ *конкурентні переваги* (вихід на нові ринки через інноваційні продукти; диверсифікація бізнесу завдяки впровадженню нових технологій; підвищення якості продукції та створення унікальної ціннісної пропозиції);
- ✦ *фінансова стійкість та інвестиційна привабливість* (підвищення вартості компанії та її ринкової капіталізації; приваблення стратегічних інвесторів та венчурного капіталу; раціональне використання фінансових ресурсів через інноваційні бізнес-моделі);

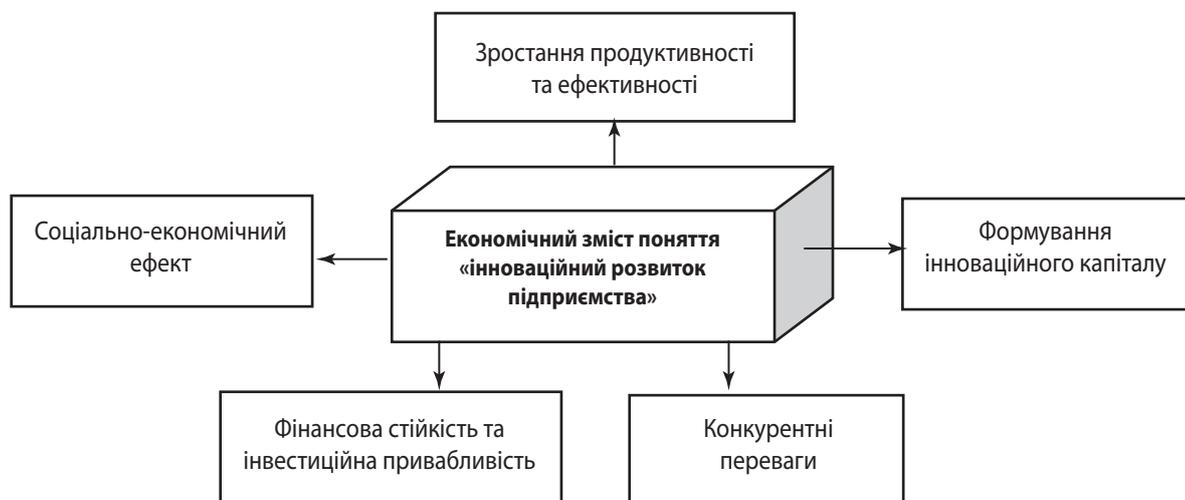

Рис. 1. Економічний зміст поняття «інноваційний розвиток підприємства»

Джерело: розроблено авторами.

- ✦ *соціально-економічний ефект* (створення нових робочих місць; підвищення рівня добробуту працівників; стимулювання економічного зростання регіону та країни).

Інноваційний розвиток підприємства є базовим елементом забезпечення його конкурентоспроможності й фінансової стабільності в довгостроковій перспективі та передбачає системну модернізацію бізнесу, використання передових технологій та адаптацію до змін мінливого ринкового середовища.

Розглядаючи інноваційний розвиток підприємства як фактор забезпечення економічної безпеки, слід зазначити, що він відіграє в цьому процесі ключову роль через:

- ✦ *диверсифікацію ризиків* (інноваційні рішення дозволяють підприємствам швидко змінювати виробничі процеси та продукти відповідно до змін ринку, що знижує залежність від одного джерела доходу);
- ✦ *оптимізацію витрат підприємства* (автоматизація та цифровізація процесів сприяють зниженню операційних витрат і підвищенню продуктивності);
- ✦ *зміцнення ринкових позицій підприємства* (інновації допомагають створювати унікальні продукти та послуги, що дозволяє підприємству займати стійкі конкурентні позиції);
- ✦ *підвищення технологічної безпеки підприємства* (використання сучасних технологій дозволяє знизити залежність від застарілих методів виробництва та підвищити ефективність управління ресурсами).

Впровадження інновацій сприяє підвищенню гнучкості бізнесу, що є критично важливим в умовах економічної нестабільності. Інноваційний розвиток промислового підприємства базується на поєднанні технологічних, організаційних, економічних і соціальних факторів, які взаємопов'язані та забезпечують конкурентоспроможність підприємства в умовах швидкої технологічної трансформації та глобалізації ринку.

У загальному сенсі під економічною безпекою підприємства розуміється стан захищеності від внутрішніх і зовнішніх загроз, що забезпечує його стабільний розвиток, конкурентоспроможність і фінансову стійкість для досягнення стратегічних цілей. Основними складовими економічної безпеки є фінансова, техніко-технологічна, маркетингова, організаційно-кадрова, інноваційна, інвестиційна, силова. Кожна з цих складових схильна до впливу ризиків і загроз. Серед основних загроз економічній безпеці підприємства можна виділити: *фінан-*

сові (нестабільність ринків, інфляція, проблеми з доступом до фінансування), *технологічні* (відставання у впровадженні нових технологій, залежність від імпортного обладнання), *кадрові* (дефіцит кваліфікованих фахівців, низька мотивація персоналу), *репутаційні* (втрата довіри споживачів, негативний вплив конкурентів).

Для запобігання ризикам і нейтралізації загроз підприємства мають розробляти та впроваджувати стратегію інноваційного розвитку, що передбачає:

- ✦ цифрову трансформацію бізнес-процесів (впровадження Industry 4.0, використання Big Data, штучного інтелекту тощо);
- ✦ розвиток та підвищення ефективності науково-дослідницької діяльності для створення власних інновацій;
- ✦ інвестування в освіту та професійний розвиток персоналу підприємства для підвищення рівня компетенцій;
- ✦ диверсифікацію ринків збуту для зниження залежності від конкретного сегмента.

Ефективна реалізація таких механізмів дозволить підприємствам підвищити рівень своєї економічної безпеки та вчасно адаптуватися до мінливих умов сучасного бізнес-середовища. Отже, можна стверджувати, що одним із основних інструментів забезпечення економічної безпеки підприємства є інноваційний розвиток, що дозволяє гнучко реагувати на негативний вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, адаптуватися до нових ринкових умов, мінімізувати ризики та підвищувати ефективність діяльності.

На основі проведеного аналізу економічного та безпекового контексту інноваційного розвитку підприємства в даному дослідженні запропоновано основні напрями інноваційного розвитку промислового підприємства в контексті забезпечення економічної безпеки, що наведено в *табл. 1*.

Таким чином, інноваційний розвиток є не лише інструментом модернізації підприємства, а й ефективним механізмом забезпечення його **економічної безпеки**. Використання технологічних, фінансових, організаційних та екологічних інновацій дозволяє підприємству підвищити стійкість до ризиків, знизити витрати, підвищити конкурентоспроможність і забезпечити стабільний розвиток у довгостроковій перспективі.

ВИСНОВКИ

У результаті проведених досліджень можна зробити висновок, що інноваційний розвиток є

**Основні напрями інноваційного розвитку промислового підприємства
в контексті забезпечення економічної безпеки**

Напря́м	Заходи
1. Технологічні інновації	<ul style="list-style-type: none"> – Впровадження сучасних виробничих технологій для зниження витрат і підвищення ефективності. – Використання автоматизації та цифровізації (Індустрія 4.0, штучний інтелект, IoT, Big Data). – Розробка нових екологічно чистих технологій для зменшення залежності від природних ресурсів. – Захист виробничих процесів від промислового шпionажу та кібератак
2. Фінансово-економічні інновації	<ul style="list-style-type: none"> – Оптимізація витрат за рахунок енергоефективних рішень. – Диверсифікація джерел фінансування (венчурні інвестиції, гранти, державно-приватне партнерство). – Впровадження нових методів управління фінансами та ризиками (фінансовий контролінг, прогнозування). – Використання криптовалют та блокчейн-технологій для фінансової безпеки
3. Організаційно-управлінські інновації	<ul style="list-style-type: none"> – Гнучкі моделі управління (Agile, Lean, Kaizen) для швидкої адаптації до змін. – Впровадження сучасних систем управління ризиками (ERM – Enterprise Risk Management). – Розвиток внутрішньої системи безпеки для запобігання корпоративним загрозам (шахрайство, корупція). – Покращення системи інформаційної безпеки та кіберзахисту
4. Соціальні та кадрові інновації	<ul style="list-style-type: none"> – Підвищення кваліфікації персоналу через навчання та професійний розвиток. – Формування корпоративної культури, орієнтованої на інновації та безпеку. – Запровадження програм мотивації та утримання цінних кадрів. – Використання штучного інтелекту для управління персоналом та прогнозування ефективності
5. Маркетингові та стратегічні інновації	<ul style="list-style-type: none"> – Використання новітніх підходів до просування продукції (цифровий маркетинг, AI-аналітика). – Впровадження нових бізнес-моделей (сервітизація, підписна модель, sharing economy). – Розширення ринків збуту через інноваційні продукти та стратегії глобалізації. – Підвищення лояльності клієнтів через персоналізовані пропозиції та CRM-системи
6. Екологічні та енергетичні інновації	<ul style="list-style-type: none"> – Використання альтернативних джерел енергії для зниження залежності від традиційних ресурсів. – Впровадження принципів циркулярної економіки (переробка, повторне використання). – Дотримання міжнародних екологічних стандартів для зменшення екологічних ризиків. Інвестиції в екологічно безпечні виробничі процеси та матеріали

Джерело: розроблено авторами.

невід’ємним компонентом забезпечення економічної безпеки промислових підприємств. Впровадження новітніх технологій, цифровізація, інвестування в дослідження та розробки, підвищення кваліфікації персоналу сприяють стійкості підприємства до зовнішніх і внутрішніх загроз. У сучасних умовах інновації перестають бути конкурентною перевагою – вони стають необхідністю для виживання та подальшого розвитку підприємств. Тому для підвищення економічної безпеки бізнесу важливо не лише впроваджувати нові технології,

а й формувати культуру постійних інновацій та адаптації до змін. Перспективами подальших досліджень є розробка теоретичних засад формування механізму інноваційного розвитку промислового підприємства в контексті забезпечення економічної безпеки. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Черкасова Т. І., Талах О. М. Роль інноваційного розвитку підприємства в умовах відновлення

- конкурентоспроможності економіки. *Ефективна економіка*. 2024. № 8.
DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.8.72>
2. Дорошкевич К. О. Колінко Н. О., Дзвоник Р. Я. Інноваційний розвиток підприємства: сутність, значення та візуалізація складових. *Економічний простір*. 2024. № 190. С. 8–14.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/190-2>
  3. Полозова Т. В., Куценко Ю. А. Наукові підходи до визначення поняття «інноваційний розвиток підприємства». *Теорія та практика менеджменту : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.* (13 травня 2020 р.) / відп. ред. Л. Черчик. Луцьк, 2020. С. 304–306. URL: <https://cutt.ly/ae6jnfjn>
  4. Стрій Л. О., Пінчук Т. А. Інноваційний розвиток підприємств в сучасних умовах. *Інфраструктура ринку*. 2021. Вип. 51. С. 224–231.
DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastructure51-36>
  5. Рєзнік С. В. Інноваційні складові розвитку промислових підприємств у воєнний період. *Підприємництво та інновації*. 2023. Вип. 29. С. 94–101.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/29.15>
  6. Gonchar O. I., Svistunov O. S., Trotsykovsky T. S. Modernization as a factor of innovative development of the enterprise. *Економічний журнал Одеського політехнічного університету*. 2020. № 3 (13). С. 100–104. DOI: 10.15276/EJ.03.2020.13.
DOI: 10.5281/zenodo.4671360
  7. Дропа Я. Б., Петик М. І., Тесля С. М. Напрями вдосконалення фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємства. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія : Економічні науки*. 2023. № 12 (2). С. 73–79.
DOI: 10.25313/2520-2294-2023-12-9458
  8. Спасів Н., Кнейслер О., Гузела І. Сучасні тренди у фінансуванні інноваційного розвитку підприємств промисловості в Україні. *Облік і фінанси*. 2023. № 3. С. 126–137.
DOI: [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-3\(101\)-126-137](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-3(101)-126-137)
  9. Скопцов К. В., Петленко Т. Г., Безуглий О. М. Впровадження інтелектуальних ресурсів у стратегічному векторі інноваційного розвитку підприємства. *Економічний вісник Донбасу*. 2024. № 1–2. С. 103–108.
DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2024-1-2\(75-76\)-103-108](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2024-1-2(75-76)-103-108)
  10. Великий Ю. В. Теоретичні підходи щодо посилення мотивації інноваційного розвитку машинобудівного підприємства. *Ефективна економіка*. 2024. № 4.
DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.4.1>
  11. Говсєєв Д. Д. Соціальна відповідальність бізнесу як основа інноваційного розвитку підприємств. *Економічний вісник Дніпровської політехніки*. 2023. № 3. С. 140–150.
DOI: <https://doi.org/10.33271/ebdut/83.140>
  12. Лупак Р. Л., Наконечна Н. В., Микитин О. З. Теоретичний базис управління забезпеченням економічної ефективності діяльності підприємства на засадах інноваційного розвитку. *Проблеми економіки*. 2024. № 1. С. 64–69.
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2024-1-64-69>
  13. Отенко І. П., Квашина Ю. А. Методичний підхід до формування стратегії інноваційного розвитку підприємства. *Бізнес Інформ*. 2024. № 6. С. 166–175.
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-6-166-175>
  14. Попело О. П., Кривко Д. А. Стратегічні пріоритети інноваційного розвитку промислових підприємств в умовах циркулярної економіки. *Науковий вісник Полісся*. 2024. № 1. С. 458–469.
DOI: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2024-1\(28\)-458-469](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2024-1(28)-458-469)
  15. Havrylchenko O., Polozova T., Bilyk V., Pokanievych Y., Larionova K. Innovation-Investment Mechanism of the Economic Entities Development in the Conditions of Transformational Challenges. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2023. 45(4). P. 343–351.
DOI: <https://doi.org/10.15544/mts.2023.34>
  16. Полозова Т. В., Куценко Ю. А. Поняття організаційно-економічного механізму в контексті інноваційного розвитку підприємства. Економічні та безпекові виклики сучасного бізнес-середовища : кол. моногр. / за заг. ред. Т. В. Полозової. Харків : ХНУРЕ, 2020. С. 265–273. URL: <https://eces.nure.ua/nauka/kolektivna-mono-grafija>
  17. Staverska T., Mandych O. Mechanisms for ensuring innovative development of entrepreneurship : monograph. Tallinn : Teadmus OÜ, 2022. 380 p. URL: https://api.teadmus.org/storage/published_books/MECHANISMS_FOR_ENSUREING_INNOVATIVE/monograph.pdf
  18. Огренич Ю. О., Кравченко Д. С. Значення фінансової стабільності для інноваційного розвитку підприємств в умовах цифровізації економіки. *Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка*. 2023. Т. 28. Вип. 4. С. 12–20.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/4-98-2>
  19. Лезіна А. В. Роль розвитку інновацій в процесах забезпечення економічної безпеки підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 9. С. 75–79.
DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.9.75>
  20. Лизогуб А. О. Теоретичні аспекти дослідження інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств в умовах глобальної турбулентності та невизначеності. *Економіка харчової промисловості*. 2024. Т. 16. Вип. 3. С. 64–71.
DOI: <https://doi.org/10.15673/fe.v16i3.2989>
  21. Чижєвська М. Б., Чернодубова Е. В., Сидоренко-Мельник Г. М., Куява Б. М. Аналіз факторів технологічного розвитку та забезпечення фінансово-

економічної безпеки інноваційно орієнтованого підприємства в умовах соціальної економіки. *Ефективна економіка*. 2024. № 2.
DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.2.62>

REFERENCES

- Cherkasova, T. I., and Talakh, O. M. "Rol innovatsiinoho rozvytku pidpriemstva v umovakh vidnovlennia konkurentospromozhnosti ekonomiky" [The Role of Innovative Development of an Enterprise in the Context of Restoring the Competitiveness of the Economy]. *Efektivna ekonomika*, no. 8 (2024).
DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.8.72>
- Chyzhevska, M. B. et al. "Analiz faktoriv tekhnolohichnoho rozvytku ta zabezpechennia finansovo-ekonomichnoi bezpeky innovatsiino oriientovanoho pidpriemstva v umovakh sotsialnoi ekonomiky" [Analysis of Factors of Technological Development and Ensuring Financial and Economic Security of an Innovation-oriented Enterprise in the Conditions of a Social Economy]. *Efektivna ekonomika*, no. 2 (2024).
DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.2.62>
- Doroshkevych, K. O., Kolinko N. O., and Dzvonyk, R. Ya. "Innovatsiinyi rozvytok pidpriemstva: sutnist, znachennia ta vizualizatsiia skladovykh" [Innovative Development of the Enterprise: Essence, Meaning and Visualization of Components]. *Ekonomichnyi prostir*, no. 190 (2024): 8-14.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/190-2>
- Dropa, Ya. B., Petyk, M. I., and Teslia, S. M. "Napriamy vdoskonalennia finansovoho zabezpechennia innovatsiinoho rozvytku pidpriemstva" [Directions for Improving Financial Support for Innovative Development of an Enterprise]. *Mizhnarodnyi naukovi zhurnal «Internauka». Serii : Ekonomichni nauky*, no. 12(2) (2023): 73-79.
DOI: 10.25313/2520-2294-2023-12-9458
- Gonchar, O. I., Svistunov, O. S., and Trotsykovsky, T. S. "Modernization as a factor of innovative development of the enterprise". *Ekonomichnyi zhurnal Odeskoho politekhnichnogo universytetu*, no. 3(13) (2020): 100-104.
DOI: 10.15276/EJ.03.2020.13. DOI: 10.5281/zenodo.4671360
- Havrylchenko, O. et al. "Innovation-Investment Mechanism of the Economic Entities Development in the Conditions of Transformational Challenges". *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*, no. 45(4) (2023): 343-351.
DOI: <https://doi.org/10.15544/mts.2023.34>
- Hovsieiev, D. D. "Sotsialna vidpovidalnist biznesu yak osnova innovatsiinoho rozvytku pidpriemstv" [Business Social Responsibility as the Basis for Innovative Development of Enterprises]. *Ekonomichnyi visnyk Dniprovskoi politekhniki*, no. 3 (2023): 140-150.
DOI: <https://doi.org/10.33271/ebdut/83.140>
- Liezina, A. V. "Rol rozvytku innovatsii v protsesakh zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva" [The Role of Innovation Development in the Processes of Ensuring the Economic Security of an Enterprise]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 9 (2024): 75-79.
DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.9.75>
- Lupak, R. L., Nakonechna, N. V., and Mykytyn, O. Z. "Teoretychni bazys upravlinnia zabezpechenniam ekonomichnoi efektyvnosti diialnosti pidpriemstva na zasadakh innovatsiinoho rozvytku" [Theoretical Basis of Management for Ensuring the Economic Efficiency of an Enterprise Based on Innovative Development]. *Problemy ekonomiky*, no. 1 (2024): 64-69.
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2024-1-64-69>
- Lyzohub, A. O. "Teoretychni aspekty doslidzhennia innovatsiino-investytsiinoho rozvytku pidpriemstv v umovakh hlobalnoi turbulentsnosti ta nevyznachenosti" [Theoretical Aspects of Research Into Innovative and Investment Development of Enterprises in Conditions of Global Turbulence and Uncertainty]. *Ekonomika kharchovoi promyslovosti*, vol. 16, no. 3 (2024): 64-71.
DOI: <https://doi.org/10.15673/fie.v16i3.2989>
- Ohrenych, Yu. O., and Kravchenko, D. S. "Znachennia finansovoi stabilnosti dlia innovatsiinoho rozvytku pidpriemstv v umovakh tsyfrovizatsii ekonomiky" [The Importance of Financial Stability for the Innovative Development of Enterprises in the Context of Digitalization of the Economy]. *Visnyk Odeskoho natsionalnogo universytetu. Serii : Ekonomika*, vol. 28, no. 4 (2023): 12-20.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/4-98-2>
- Otenko, I. P., and Kvashyna, Yu. A. "Metodychni pidkhid do formuvannia stratehii innovatsiinoho rozvytku pidpriemstva" [Methodical Approach to Forming an Enterprise's Innovative Development Strategy]. *Biznes Inform*, no. 6 (2024): 166-175.
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-6-166-175>
- Polozova, T. V., and Kutsenko, Yu. A. "Naukovi pidkhody do vyznachennia poniattia «innovatsiinyi rozvytok pidpriemstva»" [Scientific Approaches to Defining the Concept of "Innovative Development of an Enterprise"]. *Teoriia ta praktyka menedzhmentu*. 2020. <https://cutt.ly/ae6jfn>
- Polozova, T. V., and Kutsenko, Yu. A. "Poniattia orhantzatsiino-ekonomichnogo mekhanizmu v konteksti innovatsiinoho rozvytku pidpriemstva" [The Concept of Organizational and Economic Mechanism in the Context of Innovative Development of an Enterprise]. *Ekonomichni ta bezpekovi vyklyky suchasnoho biznesu-seredovyscha*. 2020. <https://eces.nure.ua/nauka/kolektivna-monografija>
- Popelo, O. P., and Kryvko, D. A. "Stratehichni priorytety innovatsiinoho rozvytku promyslovkykh pidpriemstv v umovakh tsyrkuliarnoi ekonomiky" [Strategic Priorities for Innovative Development of Industrial

- Enterprises in the Context of a Circular Economy]. *Naukovyi visnyk Polissia*, no. 1 (2024): 458-469.
DOI: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2024-1\(28\)-458-469](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2024-1(28)-458-469)
- Rieznik, S. V. "Innovatsiini skladovi rozvytku promyslovykh pidpriemstv u voiennyi period" [Innovative Components of the Development of Industrial Enterprises During the War Period]. *Pidpriemnytstvo ta innovatsii*, no. 29 (2023): 94-101.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/29.15>
- Skoptsov, K. V., Petlenko, T. H., and Bezuhlyi, O. M. "Vprovadzhennia intelektualnykh resursiv u stratehichnomu vektoru innovatsiinoho rozvytku pidpriemstva" [Implementation of Intellectual Resources in the Strategic Vector of Innovative Development of the Enterprise]. *Ekonomichniy visnyk Donbasu*, no. 1-2 (2024): 103-108.
DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2024-1-2\(75-76\)-103-108](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2024-1-2(75-76)-103-108)
- Spasiv, N., Kneisler, O., and Huzela, I. "Suchasni trendy u finansuvanni innovatsiinoho rozvytku pidpriemstv promyslovosti v Ukraini" [Modern Trends in Financing Innovative Development of Industrial Enterprises in Ukraine]. *Oblik i finansy*, no. 3 (2023): 126-137.
DOI: [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-3\(101\)-126-137](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-3(101)-126-137)
- Staverska, T., and Mandych, O. "Mechanisms for ensuring innovative development of entrepreneurship". Tallinn : Teadmus OU, 2022. https://api.teadmus.org/storage/published_books/MECHANISMS_FOR_ENSUREING_INNOVATIVE/monograph.pdf
- Strii, L. O., and Pinchuk, T. A. "Innovatsiinyi rozvytok pidpriemstv v suchasnykh umovakh" [Innovative Development of Enterprises in Modern Conditions]. *Infrastruktura rynku*, no. 51 (2021): 224-231.
DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastruct51-36>
- Velykyi, Yu. V. "Teoretychni pidkhody shchodo posylennia motyvatsii innovatsiinoho rozvytku mashynobudivnoho pidpriemstva" [Theoretical Approaches to Strengthening the Motivation for Innovative Development of a Machine-building Enterprise]. *Efektivna ekonomika*, no. 4 (2024).
DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.4.1>

УДК 338.1 [001.895]

JEL Classification: O31; O32; M21

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-2-24-32>

КОНЦЕПЦІЯ ПРОАКТИВНОГО ПІДХОДУ ДО СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ: ОСНОВНИЙ ЗМІСТ, СТРУКТУРА, ФОРМИ ТА МЕТОДИ

© 2025 ПАВЛОВСЬКА І. Г.

УДК 338.1 [001.895]

JEL Classification: O31; O32; M21

Павловська І. Г. Концепція проактивного підходу до стимулювання інноваційної діяльності підприємств: основний зміст, структура, форми та методи

Мета статті полягає в обґрунтуванні доцільності використання концепції проактивного підходу до стимулювання інноваційної діяльності підприємств, яка розкриває зміст, структуру, форми та методи проактивної системи стимулювання. Представлено концептуальну модель інноваційної системи економіки з єдиними функціями, завданнями та технологією взаємодії при їх реалізації, з виділенням низки іманентних та імпліцитних особливостей процесу формування концепції інноваційної діяльності. Розроблено концептуальну модель системи стимулювання інноваційної діяльності підприємств, в якій беруть участь ті ж самі суб'єкти інноваційної системи, що реалізують аналогічні завдання на підставі загальної схеми взаємодії стосовно загальних об'єктів. Виділено принципові різниці між цими двома моделями. Зроблено висновок про те, що концепція стимулювання інноваційної діяльності підприємств повинна ґрунтуватися на паритеті двох основних підходів щодо власного функціонування: реактивного та проактивного. В дослідженні виділено два теоретичні підходи до проактивності: як передбачення та підготовка до змін, та як система поведінкових норм. Тобто, проактивність можна віднести і до діяльності суб'єкта (як характеристику його діяльності), і до функціонування системи суб'єктів. Відзначено основні ознаки, дії, явища та обставини, що характеризують проактивне управління. Розглянуто основні особливості реалізації функції стимулювання та відмінності від мотивації. Досліджено основні риси проактивного підходу до стимулювання на різних рівнях реалізації управління інноваційним процесом: на рівні суб'єкта та на рівні системи. На підставі семантичного аналізу було виділено форми та методи функціонування концепції стимулювання інноваційної діяльності підприємств на основі проактивного підходу. У якості висновку було обґрунтовано доцільність застосування проактивного підходу до стимулювання інноваційної діяльності підприємств. Також сформульовано форми та методи функціонування проактивного стимулювання інноваційної діяльності підприємств, які спрямовані на трансформацію інституційного середовища та досягнення ініціативного характеру включення до інноваційного процесу.

Ключові слова: інноваційний розвиток, інноваційна діяльність, стимулювання, проактивний підхід, методи проактивного стимулювання, форми проактивного стимулювання.

Рис.: 2. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 12.